

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Politisk aftale om Fødevareforlig 3 (2015-2018)

Den 16. april 2015

Den tidligere VK-regering indgik den 28. juni 2010 et fireårigt fødevareforlig for 2011-2014 med de nuværende regeringspartier samt SF, Dansk Folkeparti og Enhedslisten. I tilknytning hertil indgik partierne en fireårig aftale om en styrket indsats overfor salmonella og campylobacter. Forliget skulle være udløbet med udgangen af 2014. Fødevareforligskredsen besluttede imidlertid i efteråret 2014 at udskyde forhandlingerne om et nyt fødevareforlig, så der kunne tages højde for det kritiske eftersyn af listeria-indsatsen, som var færdigt i februar 2015.

Der blev med forslaget til Finansloven for 2015 sikret et bevillingsmæssigt grundlag for i 2015 at videreføre de indsatser, der var aftalt for 2014 i Fødevareforlig 2.

Regeringen er sammen med Venstre, Dansk Folkeparti, SF, Enhedslisten og Det Konservative Folkeparti enige om et nyt fireårigt fødevareforlig, som skal gælde frem til 2018. Med Fødevareforlig 3 styrkes fødevarekontrollen, så der mere fleksibelt kan sætte ind overfor virksomheder med behov for særligt fokus, nye risici eller farlige fødevarer. Der indføres yderligere vejledningsindsatser med henblik på at skabe større tryghed for virksomhederne i deres investeringer og med henblik på at styrke virksomhedernes muligheder for vækst.

Med forligets indsatser er det målet, at Danmark gennem forligsperiodens fire år fastholder sin position som leverandør af sikre fødevarer og fødevarekontrol på et meget højt internationalt niveau. Samtidig skal forliget medvirke til at imødegå fremtidens udfordringer med øget globalisering mv.

Forligspartierne er enige om at videreføre følgende initiativer fra Fødevareforlig 2:

- Gebyrbelagt opfølgende kontrol ved indskærpelser
- Øget anvendelse af 3. parts certificeringer
- Fødevarekontrollens Rejseholds udvidede bemanning
- Styrket kontrol med nethandel
- Delvis videreførelse af kontrol med kosttilskud – styrkelse af kosttilskudsgruppen
- Kontrol af effektiv tilbagetrækning af fødevarer i alle led af handelskæden
- Importkontrol videreføres i reduceret omfang
- Handlingsplaner for salmonella og campylobacter
- Fortsat styrket indsats overfor antibiotikaresistens
- Mindre basiskontrol og øget anvendelse af målrettet og dybdegående kontrol
- Gebyrfinansiering af kampagnekontrollen
- Udvikling og forsøg med nye kontrolmetoder
- Yderligere styrkelse af kontrollen i henhold til efterforskning og sanktionering af ulovlige virksomheder og i sager om svindel i alle afskygninger
- Kontrolkampanjer rettet mod vildledning, anprisning og svindel
- Intensiv kontrol med pesticidrester i frugt og grønt
- Udvikling af flere analysemetoder til beredskabet
- Implementering af viden om kombinationseffekter fortsættes i reduceret omfang

Forliget indeholder følgende fire hovedelementer med tilhørende nye initiativer:

1. Fokuseret kontrol – en endnu mere risikobaseret kontrol, dvs. basiskontroller konverteres til flere prioriterede kontroller og kampagnekontroller.
2. Viden til vækst – Fødevarestyrelsen implementerer nye vejledningsinitiativer som f.eks. mulighed for rekvireret vejledningsbesøg og viderefører de udvidede førstegangsbesøg.
3. Fair konkurrence – en styrket indsats mod svindel ved en mindre opprioritering af fødevarerejseholdet.
4. Forbrugersikkerhed – et højt niveau for forbrugersikkerhed med fokus på kemiske og mikrobiologiske forureninger i fødevarer.

Fokuseret kontrol

Det risiko- og behovsorienterede kontrolkoncept fra Fødevareforlig 2 videreudvikles og målrettes yderligere i Fødevareforlig 3. Kontrolfrekvensen individualiseres og baseres på virksomhedens adfærd og samlede aktiviteter fremfor på branchens og kommer dermed tættere på den enkelte virksomheds kontrolbehov. Kontrollen omlægges i endnu højere grad fra basiskontrol til flere målrettede prioriterede kontroller, herunder også for engrosvirksomheder, og flere dybdegående kampagnekontroller. Det samlede antal kontroller fastholdes.

Der suppleres med en yderligere vejledningsindsats for at understøtte de virksomheder, der gerne vil følge reglerne, og Fødevarestyrelsen sætter samtidig særligt ind overfor brodne kar, der gentagne gange overtræder reglerne.

Resultater fra 3. partscertificeringer, dvs. resultater fra eksterne certificeringsorganers kontrol af virksomhedens egne certificerede kvalitetsstyringssystemer, skal udnyttes endnu bedre som led i en effektbaseret kontrol.

Der udvikles og gennemføres forsøg med nye kontrolmetoder, herunder forsøg med hvordan virksomheders brug af web-baseret egenkontrol eller anden teknologi i egenkontrollen kan indgå i Fødevarestyrelsens forberedelse og gennemførelse af kontrolbesøg.

Kontrollens udstyr, brugergrænseflade og IT-understøttelse moderniseres for fortsat at sikre en tidssvarende systemunderstøttelse.

Fødevarestyrelsen udarbejder fremadrettet forskellige modeller for indførelse af kædekontrol, som vil blive forelagt forligskredsen i efteråret 2015. I ordningerne skal muligheden for effektiviseringer have prioritet. Eventuel indførelse af kædekontrol vil skulle finansieres via modgående omprioriteringer indenfor Fødevareforlig 3-rammen.

I forligsperioden gennemføres en løbende evaluering af sanktionspraksis, dvs. præmisser for de forskellige sanktioner – bøder, påbud, indskærpelser og bagatelagte overtrædelser som ikke bør sanktioneres, men håndteres via vejledning. I forbindelse med den årlige status vil der tillige blive afrapporteret om sanktionspraksis. Samtidig skal der ses på arbejdet med at gøre kontrollen mere ensartet, så vilkårlighed modvirkes, og på hvilken måde man kan styrke kontrollens vejledende funktion. Der tænkes både i forbindelse med det konkrete kontrolbesøg og virksomhedernes mulighed for at kontakte Fødevarestyrelsen. Evalueringen skal gennemføres med inddragelse af erhverv og forbrugerorganisationer. Evalueringen og forslag til ændringer forelægges forligskredsen ultimo 2016.

Viden til vækst

Der er behov for, at virksomhederne, i endnu højere grad end i dag, kan drage nytte af Fødearestyrelsens faglige viden. Der lægges derfor op til flere vejledningsmuligheder overfor virksomhederne med fokus på øget vejledning af virksomhederne. Vejledningsindsatsen skal både øge mulighed for selvbetjening på hjemmesiden og imødekomme ønsket om mulighed for bedre dialog med styrelsen, når behovet opstår i virksomhederne, også under kontrolbesøget.

Startpakken, der blev introduceret med vækstaftalen, fortsættes inklusiv udvidet førstegangskontrol for nye virksomheder med en fastsat kontrolfrekvens, informationsmøder rundt omkring i landet og nye online muligheder, der giver nye virksomheder mulighed for at komme godt i gang. Startpakken udbygges med særlig information vedr. regler for gårdbaserede virksomheder, herunder økologiske, og disse virksomheder skal i højere grad vejledes. Reglerne for gårdssalg skal vurderes og lempes under hensyntagen til fødevarerens sikkerheden, og hvor det er hensigtsmæssigt.

Der etableres mulighed for, at virksomheder kan rekvirere et brugerbetalt vejledningsbesøg af Fødearestyrelsen, hvor virksomhederne får mulighed for at drøfte konkrete problemstillinger. Der igangsættes et pilotprojekt, som skal tilbyde virksomheder mulighed for forhåndsgodkendelse af indretningen af fødevarer virksomheder. Der skal fortsat fokus på, at kompetenceudvikling og intern læring i Fødearestyrelsen er nødvendig for at kunne håndtere udviklingen i fødevarerhvervet og de nye trends, som opstår. Specialisering og faglig ensartethed hos de tilsynsførende i deres vejledningsrolle skal styrkes.

Fair konkurrence

Det er et strategisk mål, at virksomhederne har fair konkurrencevilkår, og at rammerne for at producere, købe og sælge fødevarer bliver forbedret. Fødevarerejseholdet skal være mere opsøgende. Dette indebærer også, at Fødevarerejseholdet skal deltage i den målrettede indsats mod brodne kar. Produktsikkerhedskontrollen af kosttilskud reduceres, og nogle af de frivillige ressourcer flyttes til kontrol med anprisninger.

Importerede fødevarer kan være en fødevarerens sikkerhedsmæssig udfordring. Kontrollen af importerede fødevarer fortsætter, dog i reduceret omfang.

Der indføres en whistleblowerordning, der vil bidrage til at højne fødevarerens sikkerheden og kontrollen med de brodne kar. Whistleblowerordningen evalueres, efter at den har været i kraft et år, og resultatet forelægges aftaleparterne til drøftelse.

Forbrugersikkerhed - kemi

Den forskningsmæssige opprioritering af kemiområdet fra Fødevarerforlig 2 fortsættes. Den danske befolkning udsættes for uønskede kemiske stoffer fra mange forskellige kilder, herunder fra fødevarer. Indsatser på kemiområdet skal fremme danskernes sundhed og imødegå risikoen for at blive udsat for uønsket kemi. Med forliget fokuseres der på at indhente viden om kemiske fødevarerforureninger med en forskningsmæssig indsats. Arbejdet med kombinationseffekter skal videreføres og implementeres i praksis. Risici ved forskellige kemiske forureninger skal vurderes og prioriteres. Desuden rettes fokus på kompetenceudvikling i kontrollen og vejledning af virksomhederne på det kemiske område.

Forbrugersikkerhed – mikrobiologi

Kampen om at reducere fødevarerborne sygdomme fra bakterier som campylobacter og salmonella samt virus er fortsat central.

Fødevarer bakterien listeria udgør en særlig udfordring. Det kritiske eftersyn af den danske indsats overfor listeria peger på en række konkrete anbefalinger til at forbedre listeria-indsatsen. Fødevarerforliget sætter derfor fokus på initiativer for at øge opmærksomheden og vidensniveauet omkring listeria i udvalgte målgrupper, at øge vidensdeling om listeria, at forbedre styring og kontrollen med listeria i fødevarerproduktionen og opnå større regelefterlevelse.

Fødevarerforliget fortsætter indsatsen overfor salmonella og campylobacter med det overordnede mål, at færre skal blive syge af maden. Det gælder især campylobacter.

Bakterier i maden er et globalt problem. Derfor skal kontrollen af udenlandske produkter målrettes risikoprodukter, og der skal ske en gentænkning af case-by-case kontrollen i en optimeret og smidigere model. Udfordringer som fx antibiotikaresistens og fødevarerborne virus skal håndteres i opløbet, ligesom nye trends i fødevarerproduktionen kræver en fornyet indsats.

Økonomi

Med vedtagelse af Fødevarerforlig 3 afsættes fødevarerområdet 86,8 mio. kr. i 2015, 89,9 mio. kr. i 2016, 88,6 mio. kr. i 2017 og 89,1 mio. kr. i 2018, jf. tabel 1. Indsætterne i aftalen er fuldt finansierede.

Nogle af aftalens initiativer fordrer gennemførelse af lovændringer. Forligspartierne er enige om at tilvejebringe den nødvendige lovhjælp.

Forligspartierne vil mødes hvert år for at følge op på aftalen. Der udarbejdes årligt en kort redegørelse for status.

Tabel 1. Oversigt over forligets økonomi, mio. kr. 2015-pl.¹

Mio. kr. 2015-pl	2015	2016	2017	2018	I alt
Fokuseret kontrol	31,1	31,5	29,9	30,2	122,7
Viden til vækst	10,1	10,8	10,6	10,6	42,1
Fair konkurrencevilkår	6,3	7,1	6,9	6,9	27,2
Forbrugersikkerhed, mikrobiologi	22,6	23,6	24,2	24,4	94,7
Forbrugersikkerhed, kemi	16,7	16,9	17,0	17,0	67,6
I alt	86,8	89,9	88,6	89,1	354,4

¹ Fordelingen mellem indsatsområderne kan forskyde sig i forligsperioden, idet de forventede omkostninger til de forskellige indsætter hviler på estimater

